Registratienummer: **109748** / 109749

Raadsvoorstel

Datum vergadering:	30 oktober 2025
Agendapunt:	4
Onderwerp:	Programmabegroting 2026 en meerjarenbegroting 2027-2029
Portefeuillehouder:	wethouder Rien Wijdeven

Heesch, 9 september 2025

Inleiding
Hierbij bieden wij u de Programmabegroting 2026 en de meerjarenbegroting 2027 – 2029 aan.

Deze begroting markeert het einde van de huidige bestuursperiode. Ondanks financiële tegenwind zijn we als ontwikkelgemeente blijven investeren en dit blijven we doen. Hierbij hebben en houden we met name oog voor de leefbaarheid in onze kernen en de kwaliteit van de leefomgeving. In deze bestuursperiode hebben we vele projecten gestart en/of kunnen realiseren met de ondersteuning van uw raad. Denk bijvoorbeeld aan de nieuwbouw van Basisschool Op Weg, Traverse in Heeswijk-Dinther, energietransitie, programma dienstverlening, vergroening van onze dorpskernen, woningbouw, Breed Maatschappelijk Beleid, implementatie van de Omgevingswet. Daarnaast vinden we het belangrijk dat we het sociaal domein op niveau hebben en houden, zodat iedereen kan blijven meedoen in onze gemeenschap en de nodige ondersteuning ontvangt.

Deze begroting is een cruciale stap in de realisatie van onze langetermijnambities. Als Bernheze bouwen we onverminderd aan een veerkrachtige, gezonde en welvarende gemeenschap voor huidige en toekomstige generaties.

Onze financiële koers
We kregen in deze bestuursperiode tegenwind uit Den Haag, het zogenaamde 'Ravijnjaar'. Bernheze heeft echter tijdig maatregelen getroffen waardoor we het ravijnjaar relatief makkelijk kunnen overbruggen. We hebben onder andere de laatste jaren niet alle Rijksinkomsten volledig ingezet. Daarnaast voerden we, onder begeleiding van een extern bureau, een begrotingsscan uit waaruit een aantal mogelijke ombuigingen naar voren zijn gekomen. En natuurlijk blijven we bij elke (tussentijdse) bijstelling van onze begroting de budgetten beoordelen op noodzaak en toereikendheid.

Meicirculaire
De meicirculaire bood een positiever beeld dan we hadden verwacht. De positieve bijstelling wordt voornamelijk veroorzaakt door een bijstelling van het loon- en prijsaccres. Deze bijstelling is echter voor een groot deel benodigd om de begrotingsbudgetten aan te passen met de inflatie. Daarnaast worden de tekorten voor de jeugdzorg voor een periode van twee jaar gedempt. Daarna gaat het Rijk ervan uit dat de maatregelen uit de Hervormingagenda hun beoogde effect hebben. De VNG plaatst wel serieus vraagtekens bij de haalbaarheid hiervan. Het doorvoeren van de hervorming van de jeugdzorg vergt ingrijpende wijzigingen binnen het jeugdstelsel en bijbehorende wetwijzigingen. Denk bijvoorbeeld aan de inperking van de reikwijdte van de jeugdzorg. De inwerkingtreding van het desbetreffende wetsvoorstel is voorzien voor midden 2027. De VNG acht dit ambitieus.

Van Kadernota naar Begroting
We legden u een sluitende Kadernota ter besluitvorming voor. Tijdens de behandeling gaf u met uw bijdragen richting aan de totstandkoming van de begroting. Daarbij zijn drie moties aangenomen: het streven naar een dementievriendelijke gemeente, het verbreden van het vrijwilligersbeleid met aandacht voor werving, behoud, waardering en ondersteuning van vrijwilligers en het reguleren van lelieteelt en andere sierteelten. Wij hebben deze moties verwerkt in de begroting en gaan er mee aan de slag in 2026.

Na vaststelling van de Kadernota hebben we nog een achttal beleidsintensiveringen voor een bedrag van € 550.750,- opgenomen in de begroting (zie Programmabegroting pagina 164). Dit betreffen intensiveringen met voornamelijk een incidenteel karakter (uitsluitend consequenties voor 2026) waardoor dekking uit de reserve mogelijk is. Een drietal beleidsintensivering vragen structurele begrotingsruimte voor een bedrag van € 51.500,- vanaf 2026 waarvan € 30.000,- komt te vervallen in 2027.

Ondanks de positieve uitkomsten van de meicirculaire blijven de inkomsten van het Rijk de komende jaren onzeker. Het Centraal Planbureau (CPB) waarschuwt dat de Nederlandse economie trager groeit in 2025 en 2026 dan eerder werd verwacht. De grootste oorzaken zijn de internationale onzekerheden, met name door de Amerikaanse handelsoorlog, en oplopende tekorten op de overheidsbegroting. Tegelijkertijd neemt de staatsschuld in rap tempo toe. Dit zal ook zijn weerslag krijgen op de plannen van het nieuwe kabinet.
Daarnaast lopen er nog onderzoeken naar de ontwikkeling van de uitgaven jeugdzorg. Het is onduidelijk of de uitkomsten van het rapport van de commissie van Ark gaan leiden tot een reele vergoeding van de jeugdzorg.

Gezien de onzekerheden en de uitdaging om financieel gezond te blijven handhaven we de voorstellen uit de Kadernota, namelijk:
- De inzet van reserves voor incidentele uitgaven.
- De inzet van een deel van het surplus van onze reserves om structurele lasten van onze wensen voor de komende vier jaar te dekken.
- Het doorvoeren van een beperkt aantal ombuigingen waarbij we niet inboeten op ons voorzieningenniveau, zoals verlenging van afschrijvingstermijnen (financiële techniek).
- Uitstel van investeringen, mede gezien de ervaring dat we onze ambities niet altijd kunnen waarmaken.
- Een beperkte stijging van de OZB van 5%, naast een correctie voor de inflatie van 4%.

Financiële uitdagingen
We hebben als Bernheze de ambitie om een ontwikkelgemeente te blijven. Voor de komende bestuursperiode staan er dan ook nog diverse omvangrijke projecten gepland. Hierbij moet u denken aan een de rondwegen Nistelrode en Heeswijk-Dinther, de verbouwing van De Misse 2-4-6, het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs en de aanleg van het sportpark Heeswijk-Dinther. De financiële gevolgen van deze projecten zijn nog niet (volledig) opgenomen in de voorliggende begroting, omdat deze nog niet in kaart zijn gebracht. Op basis van een grove inschatting hebben we het over zo'n 60 tot 80 miljoen, wat al gauw 2,3 miljoen aan benodigde begrotingsruimte (afschrijvingslasten) betekent.
Om deze projecten in de toekomst mogelijk te maken stellen wij u voor vanuit de positieve uitkomsten van de meicirculaire een buffer/stelpost Strategische projecten op te nemen van € 480.000,- in 2026 oplopend naar 1,2 miljoen in 2029.

Sluitende begroting
Met uw ondersteuning in deze bestuursperiode zijn wij erin geslaagd om een sluitende meerjarenbegroting te presenteren met een positief saldo voor alle jaren. Dit getuigt van een stabiele en toekomstbestendige financiële huishouding.
Daarnaast biedt de begroting ruimte voor aanvullende wensen van uw gemeenteraad en/of de nieuwe gemeenteraad.

Voorstel
1. De programmabegroting 2026 vast te stellen en daarmee de budgetten per programma en de geplande investeringen 2026 autoriseren.
2. De meerjarenbegroting 2027-2029 voor kennisgeving aan te nemen.

Argumenten
1.1 Met het vaststellen van de begroting door de gemeenteraad voldoen we aan de wettelijke verplichting van artikel 191 van de gemeentewet.
Op basis van de gemeentewet dient het college vóór de start van het begrotingsjaar de begroting voor het komende jaar aan de gemeenteraad voor te leggen. Met de goedkeuring van de begroting door de gemeenteraad worden de uitvoeringskaders voor het college en de controlerende kaders door de gemeenteraad vastgesteld.
Daarnaast autoriseert uw raad het college voor het aanwenden van de in de begroting opgenomen exploitatiebudgetten inclusief de investeringen. Hierdoor kan het college binnen de vastgestelde kaders de programma's en de investeringsagenda uitvoeren. Mochten er in 2026 afwijkingen ontstaan in de uitvoering van plannen en/of budgetten, dan brengen wij uw raad hiervan op programmaniveau op de hoogte via tussentijdse rapportage. In de jaarrekening 2026 legt het college uiteindelijk verantwoording af over het jaar 2026.

1.2 De begroting 2026 is structureel en reëel in evenwicht.
De begroting 2026 sluit met een positief saldo van € 240.561,-. Voor de bepaling van het toezicht voor 2026 wordt uitsluitend de jaarschijf 2026 beoordeeld. Uitgangspunt is dat de gemeente zelf verantwoordelijk is voor een gezond financieel beleid en beheer. De provincie is als toezichthouder alert en reageert op beslissingen met financiële consequenties die het begrotingsevenwicht kunnen aantasten. De beoordeling van de begroting vindt plaats aan de hand van het toezichtscriterium 'structureel en reëel begrotingsevenwicht'.
De begroting is structureel in evenwicht en we gaan er dan ook vanuit dat we repressief toezicht krijgen voor het begrotingsjaar 2026.

Tabel 1. Overzicht begrotingssaldi

	2026	2027	2028	2029
Begrotingssaldi	240.561	269.546	250.325	770.543
	Overschot	Overschot	Overschot	Overschot

1.3 De lastendrukaanpassing hebben we beperkt.
Voor de onroerende zaakbelasting houden we rekening met een tariefsaanpassing ter hoogte van de inflatie van 4%. Daarnaast stellen we een extra aanpassing voor van 5%. (hiermee wijken we af van het ombuigingsrapport van JE Consultancy waarin een extra aanpassing van 10% wordt voorgesteld). We vinden de extra aanpassing van 5% acceptabel gezien de uitdaging om ook voor de toekomst een stabiele en toekomstbestendige financiële huishouding te blijven houden.

In onderstaande tabel hebben we de ontwikkeling van de gemiddelde lastendruk weergegeven ten opzichte van het belastingjaar 2025.

Tabel 1		2025 met incidentele teruggave afval in 2025	2025 excl. incidentele teruggave afval in 2025	2026	Wijziging t.o.v. 2025 (incl. incidentele teruggave afval 2025)	Wijziging t.o.v. 2025 (excl. incidentele teruggave afval 2025)
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
		Bedrag	Bedrag	Bedrag	%	%
Woningen	Eigenaar	596,47	596.47	653,53	9,57%	9,57%
	Gebruiker	258,90	278.90	289,69	11,89%	3,87%
	Eigenaar en gebruiker	855,37	875.37	943,22	10,27%	7,75%
Niet-woningen	Eigenaar	1.613,34	1.613,34	1.774,64	10,00%	10,00%
	Gebruiker	1.197,64	1.197,64	1.326,19	10,73%	10,73%
	Eigenaar en gebruiker	2.810,98	2.810,98	3.100,83	10,31%	10,31%

Toelichting op tabel 1:
In 2025 is door de gemeenteraad besloten tot een incidentele teruggave van € 20,- op het vastrecht afval.

In kolom (4) is de gemiddelde lastendrukontwikkeling in beeld gebracht rekening houdende met deze incidentele teruggave in 2025 en de motie betreffende de luierinzameling.

We hebben voor de beeldvorming een extra kolom toegevoegd. In kolom 5 houden we geen rekening met de incidente teruggave in 2025.

In onderstaande tabel hebben we de gemiddelde woonlastenstijging in beeld gebracht op jaarbasis:

Tabel 2		Gemiddelde woonlastenstijging in euro's t.o.v. 2025 inclusief incidentele teruggave afval 2025 (in euro's)	Gemiddelde woonlastenstijging t.o.v. 2025 waarbij de incidentele teruggave afval is geëlimineerd (in euro's)
Woningen	Eigenaar	57	57
	Gebruiker	31	11
	Eigenaar en gebruiker	88	68
Niet-woningen	Eigenaar	161	161
	Gebruiker	129	129
	Eigenaar en gebruiker	290	290

1.4 Ombuiging toeristenbelasting naar het landelijk gemiddelde tarief verwerkt in de begroting
In de begroting die nu voor ligt hebben we het voorstel uit de Kadernota om het tarief toeristenbelasting aan te passen van € 1,40 (huidig tarief) naar het gemiddeld landelijk tarief van € 2,34 overgenomen. Deze aanpassing is gebaseerd op de Rapportage ombuigingen. Dit rapport is besproken in de commissie Maatschappij en Bestuur van 4 februari 2025.

2.1 De gemeenteraad autoriseert het college slechts voor het doen van uitgaven voor het komende begrotingsjaar 2026.
Op grond van de gemeentewet biedt het college een begroting aan voor het komende begrotingsjaar en een meerjarenraming voor minimaal de drie daaropvolgende jaren. In het kader van de budgetautorisatie wordt het college slechts geautoriseerd tot het doen van uitgaven voor het komende jaar en wordt door de gemeenteraad uitsluitend de begroting 2026 vastgesteld. De meerjarenraming wordt voor kennisgeving aangenomen.

Risico's
Septembercirculaire gemeentefonds 2025
De uitkomsten van de septembercirculaire zijn niet in de programmabegroting 2026 en de meerjarenraming 2027-2029 verwerkt. Zoals gebruikelijk informeren wij uw raad zo spoedig mogelijk na het ontvangen van deze circulaire over de uitkomsten. De financiële effecten van de septembercirculaire verwerken we in de eerste tussentijdse rapportage 2026 en in het meerjarenperspectief 2027-2030.

Specifieke uitkeringen (SPUK's)
De vergoeding voor de uitvoering van taken die door het rijk bij gemeenten worden neergelegd, vindt meestal plaats door middel van specifieke uitkeringen, de zogenaamde. SPUK's. Deze SPUK's zijn vaak niet voorzien en worden gedurende een uitvoeringsjaar beschikbaar gesteld. Aan deze SPUK's is altijd een (beperkte) bestedingstermijn verbonden waardoor dit extra niet voorzienbare inzet van formatie vraagt. Dit heeft ook gevolgen op de uitvoering van onze lokale projecten. Die kunnen hierdoor namelijk onder druk komen te staan.

Daarnaast heeft het kabinet een korting op de SPUK's opgenomen in de rijksbegroting van 10% met als reden dat een groot deel van de SPUK's overgeheveld zouden worden naar het Gemeentefonds. Dit zou tot een administratieve lastenverlichting leiden voor gemeenten. Inmiddels is duidelijk geworden dat het overgrote deel van de SPUK's niet overgeheveld worden naar het gemeentefonds. Het Rijk heeft de 10% korting echter wel in de begroting verwerkt en het risico bestaat dat de 10% korting gehandhaafd blijft voor de SPUK's.
Voor de eerste SPUK-regeling (Brede SPUK (Gezond en Actief Leven Akkoord=GALA)) is in juli 2025 een wijzigingsregeling gepubliceerd in de Staatscourant met een 10% budgetkorting.

Kosten en dekking
De exploitatiesaldi laten voor alle jaren een positief saldo zien. Het jaar 2026 stelt uw gemeenteraad vast. De jaren 2027 tot en met 2029 neemt u voor kennisgeving aan.

Onze vermogenspositie is solide. We beschikken per 1-1-2026 over een risicoreserve van € 6,5 miljoen en een vrij besteedbare reserve van € 29 miljoen.

Vervolg
Na vaststelling van de programmabegroting 2026-2029 in het college publiceren we de begroting op de website van de gemeente. Ook plaatsen we een artikel in de Mooi Bernhezer krant.

Voor inwoners/stakeholders is het mogelijk in te spreken bij de commissievergaderingen van 30 september en 7 oktober.

Indien u voorafgaande aan de raadsvergadering technische vragen heeft of aanvullende informatie wenst, verzoeken wij u om dat uiterlijk maandag 22 september 2025 om 12.00 uur per email (griffie@bernheze.org) bij de griffier in te dienen.

De vastgestelde programmabegroting versturen we aan het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant en het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS).

Bijlage(n):

- Programmabegroting 2026 en meerjarenraming 2027-2029

Burgemeester en wethouders,

Peggy Hurkmans
secretaris

Mark de Man
burgemeester